

אלא שהוכרחו להבטיח לו שבליל שבת יבואו לסעוד עמו. וכשבאו אליו מבעוד יום, כדי להרבות בשיחה, בקש סליחה ובעצמו ירד בחפזו והעלה שתי חלות ללחם משנה. הוא שמח מאד באורחו, ישב אל השלחן מתוך הרחבה מיוחדת ועסק בשיחה כדרכו בבשרו רב ובחריפות. באמצע השיחה נכנס אחד מן הסופרים ידוע שם, אף הוא מתלמידי וולוז'ין, ובכניסתו לא הביא עמו השראה של שבת, גער בו ביאליק ואמר לו גלויות וברורות:

— כאן יושב אחד מבני וולוז'ין ולכבוד וולוז'ין עליך לבלי עשות מה שאתה עושה.

המדובר שינה תיכף את הנהגתו. מקרה זה הנאני מאד. ברי היתה כי הרגש של כבוד הרב לא כבה כעבור שנים מרובות. אולי להפך, על ידי ריחוק המקום גבר רגש הכבוד וההוקרה לישיבה ולראשיהישיבה החביב. הרגש גבר ועמק, מפני שבזמן שאדם עומד ישר תחת השפעתו של גדול, יחא זה רב ומורה, תרי ההשפעה גדולה אבל לא עמוקה. הפעולה באה מתוך אינרציה, מתוך חקוי, או באופן הטוב ביותר אדם עושה הטוב בעיני הרב, הגדול, מתוך רצון להגות את דעתו. אבל אין זאת אומרת ששיטתו של הרב חדרה לתוך הנפש. רק בזמן שהאדם רחוק מן המשפיע, בזמן שאינו קרוב אליו, בשטח ובזמן, ובלב עוד בשארה קורבה אל מורה הדרך, ועוד אז אפשר להכיר את השפעת הרב — אז רואים כמה עמוקה התורה, כמה הרבו להשפיע הדברים והמעשים, מהלך הרעיונות ורוחו של הדבר שהיה לפני שנים רבות. עוד יותר עמוק ניכרת ההשפעה בזמן שהמושפע הרחיק מאד ללכת מרבו לא רק בזמן ובשטח, אלא גם בכל דרך החיים ומהלך המחשבה, ובכל זאת בשעה שעומדת פתאום לנגד עיניו, על ידי איזו סבה שהיא, דמותו הרוחנית של הרב, נבראת מאליה, כמעט בדרך אינסטינקטיבית, מדה של דרך ארץ, המכריחה לעשות כפי שהיה מוצא חן בעיני הרב ולא כפי שעולה ברצונו. באותו הזמן שנודמן לי להיות, בפעם הראשונה, בסביבתו של ביאליק ועוד סופרים מפוארים אחרים, שכבר אז היו נודעים ובשנים שלאחרי כן נעשו מפורסמים, היתה לי גם ההזדמנות להתקרב אל אחד מן הסופרים הותיקים, המפורסמים ביותר, הוא א. ל. לוינסקי — בעת ההיא נודע